

Citotoets

Begrijpend lezen (1)

Groep 5 en 6

Junior Einstein

© 2015 Junior Einstein bv Enschede, the Netherlands

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp).

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978-94-92265-01-2

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Leukste opa van de wereld	6
Dieren naar de dokter	10
Toveren met rodekool	14
Waarom de boom zijn blaadjes verliest	17
Over? Over.	18
Heerlijk! Kaas van madenpoep	20
Palindroom	22
De wolf rammelt aan de deur	24
Pesten doe je zo!	26
De luchtballon	30
Titel onbekend	34
Antwoorden	37

Inleiding

In dit Citotoets Oefenboek (deel 1 van een serie) van Junior Einstein kan op een goede en verantwoorde manier geoefend worden voor het onderdeel Begrijpend lezen van het leerlingvolgstysteem (LVS) van het Cito. Met gevarieerde tekstsoorten en opgavevormen worden de vaardigheden op het gebied van Begrijpend lezen inzichtelijk.

Begrijpen wat je leest, is de essentie van lezen en daarmee een van de belangrijkste vaardigheden die leerlingen moeten ontwikkelen op school. Begrijpend lezen is een cognitief proces, waarbij de lezer steeds schakelt tussen de informatie uit de tekst en zijn eigen kennis over dat onderwerp. Terwijl de lezer de tekst leest, maakt hij een mentale voorstelling van de tekst, waarin de informatie en de eigen kennis geïntegreerd zijn.

Om een tekst goed begrijpend te kunnen lezen, is het belangrijk dat je het technisch lezen onder de knie hebt, dat je beschikt over een goede woordenschat en dat je enige ‘kennis van de wereld’ hebt. Het is niet zo dat deze vaardigheden automatisch leiden tot een goede beheersing van begrijpend lezen. Het oefenen van begrijpend lezen is dus zeer belangrijk. Door veel te oefenen ontstaan er een actieve leeshouding, een uitbreiding van de taalvaardigheid en een opbouw van de algemene kennis. Hierdoor kunnen kinderen steeds langere en moeilijkere teksten aan, die ze ook op een steeds hoger niveau kunnen verwerken. Het is belangrijk dat er ruimte is voor verschillende soorten teksten met een verschillende moeilijkheidsgraad. Het oefenen op eigen niveau zorgt voor succeservaringen, wat leidt tot meer leesplezier. Het is dus van groot belang om te blijven oefenen met begrijpend lezen.

Het leerlingvolgsysteem

De LVS-toetsen van het Cito toetsen hoe een leerling er op dat moment voor staat en in welke vakken een leerling nog extra bijgespijkerd moet worden. De toets Begrijpend lezen toetst de belangrijkste leesvaardigheid: het begrijpen van een tekst. De behaalde resultaten geven een beeld van het niveau van een leerling. Aan de hand van de behaalde resultaten kan gekeken worden op welke leergebieden nog extra aandacht nodig is.

Het type teksten dat in het leerlingvolgsysteem wordt aangeboden, komt in dit Oefenboek uitgebreid aan bod. De vraagstelling is afgestemd op die van het Cito. Begrijpend lezen valt onder het verplichte onderdeel Taal.

Het onderdeel Taal bestaat uit verschillende domeinen met subdomeinen.

Onderdeel	Domein	Subdomein
Taal	Lezen	Begrijpend lezen Interpreteren Samenvatten Opzoeken
	Woordenschat	
	Schrijven	
	Taalverzorging	Spelling: • <i>werkwoorden</i> • <i>niet-werkwoorden</i>

Onderdeel Taal

Lezen

Tijdens het leesproces wordt er betekenis gegeven aan een geschreven tekst. De lezer kan dit leesproces inzetten in verschillende situaties, bijvoorbeeld om instructies op te volgen, om zichzelf te vermaken, om nieuwe informatie te verkrijgen, om studieteksten te onthouden of om informatie op te zoeken.

Begrijpend lezen

Bij Begrijpend lezen gaat het om het verwerken van informatie in een tekst. De lezer kan zich een goede voorstelling maken van een tekst. Daarbij kan de lezer relaties leggen tussen tekstdelen, maar ook relaties leggen tussen een tekst en de eigen kennis.

Het leerlingvolgsysteem biedt verschillende soorten teksten aan. Deze kunnen *informatief* (de schrijver geeft feitelijke informatie), *betogend* (de schrijver geeft naast feitelijke informatie ook zijn eigen mening en opvatting), *instructief* (de schrijver legt uit hoe je een bepaalde handeling moet verrichten) of *fictief* (de schrijver wil de lezer plezier laten beleven met een verzonnen verhaal) zijn.

De opgaven richten zich op verbanden tussen zinnen, relaties tussen tekstgedeelten en specifieke inhoud in een tekst, zoals de hoofdgedachte, het thema en het doel.

Interpreteren

Bij Interpreteren kan de lezer informatie uit een tekst in verband brengen met wat hij al weet. Denk hierbij aan het invullen van weggelaten woorden in een ‘gatentekst’.

Samenvatten

Bij Samenvatten gaat het om het begrijpen van de informatie in een tekst en het toepassen van die informatie. Wat zijn de hoofd- en bijzaken? De informatie van een tekst moet opgeslagen worden, om deze op een ander moment weer toe te passen. Bijvoorbeeld bij het maken van een proefwerk of een werkstuk. Ook kan een tekst omgezet worden in een verkorte tekst of in een schema of tabel.

De opgaven richten zich op de bruikbaarheid van een tekst, het plaatsen van een passende titel, het in- of aanvullen van een schema of het selecteren van het meest geschikte schema dat past bij een tekst.

Opzoeken

Bij het opzoeken van informatie gaat het om het opsporen van specifieke informatie in verschillende bronnen. Denk hierbij aan het opsporen van informatie uit een krant, tv-gids, reisgids, telefoongids, woordenboek of informatie op een website. De lezer zal soms heel grondig moeten lezen, maar soms ook vooral scannend.

De opgaven richten zich op het kiezen van een geschikte informatiebron, het kiezen van de juiste ingang tot een informatiebron, het selecteren van trefwoorden en zoekvragen en het hanteren van specifieke informatiebronnen. Hoe zoek je in een woordenboek? Hoe zoek je op een website?

Woordenschat

Woorden en hun betekenis staan centraal bij het lezen, schrijven, luisteren of spreken. Bij Woordenschat gaat het om het kennen van de betekenis van woorden en woordgroepen. De opgaven richten zich op de betekenis van woorden in zinnen of de betekenis van woorden op zichzelf. Ook kan gevraagd worden naar een synoniem van een gegeven woord.

Schrijven

Het onderdeel Schrijven richt zich op teksten, waarin fouten zijn gemaakt door de schrijver. Die 'fouten' zijn blijven staan. In de opgaven draait het juist om die gemaakte fouten. Het gaat hier om fouten die betrekking hebben op de inhoud of passendheid van een tekst. De schrijver geeft vage, overbodige of onvoldoende informatie; de schrijver spreekt zichzelf tegen en houdt zich niet aan de feiten; de schrijver heeft de relaties tussen en binnen de zinnen niet juist beschreven of de schrijver stemt zijn tekst niet af op de lezer, door gebruik te maken van woorden of zinnen die te gecompliceerd zijn voor de lezer.

Taalverzorging

Bij Spelling gaat het om de schrijfwijze van woorden. Deze richt zich op de werkwoorden en de niet-werkwoorden. In een tekst moet een leerling bijvoorbeeld het fout gespelde werkwoord kunnen herkennen of juist de goed gespelde woorden.

Méer oefenen

Dit boek is een deel van een serie Oefenboeken. Alle boeken samen vormen een gedegen voorbereiding op de toetsen van het leerlingvolgsysteem van het Cito. Wil je méér oefenen dan wat de Oefenboeken je bieden, dan heeft Junior Einstein ook een uitgebreide online oefen- en leeromgeving. Je vindt deze op onze website www.junioreinstein.nl.

1 In de herfst en de winter eten we in Nederland veel
2 kool. Er zijn veel soorten, zoals boerenkool, spitskool
3 en rodekool. Rodekool heeft een kleurtje en de naam
4 zegt het al: rood of eigenlijk meer paars. Wist je dat
5 je kunt toveren met die kleur? Probeer het zelf!

6 **Wat heb je nodig?**

- 7 • rodekool
- 8 • een pan met water
- 9 • drie glazen
- 10 • azijn
- 11 • afwasmiddel
- 12 • soda
- 13 • een volwassene om je te helpen met snijden en
- 14 koken van de kool

15 **Hoe pak je het aan?**

- 16 Om te beginnen snijd je de kool in stukjes. Die stukjes
17 doe je in een pan met water. Zet de pan op het vuur en
18 laat het koken. Na ongeveer 10 minuten heeft het lang
19 genoeg gekookt. Zet het vuur uit. Giet de kool af.
20 Het is heel belangrijk om dit water op te vangen!

- 21 Als het water een beetje is afgekoeld, kun je gaan
22 toveren. Verdeel het rodekoolwater over drie glazen.
23 In het eerste glas doe je een paar druppeltjes azijn.
24 Het wordt rood. In het tweede glas doe je een paar
25 druppels afwasmiddel. Het wordt paarsblauw. In het
26 derde glas doe je wat soda. Het wordt groen.
27 Rodekoolwater kan dus van kleur veranderen als je
28 er een ander stofje aan toevoegt. Sommige mensen
29 noemen het magie. Anderen noemen het... scheikunde!

Opgave 1

Lees: *In de...veel kool.* (regel 1 en 2)

Welke maand hoort daar **niet** bij?

- december
- oktober
- april
- januari

Opgave 2

Lees: *Er zijn...en rodekool.* (regel 2 en 3)

Bekijk het rijtje:

*bloemkool - spitskool - paksoi - Chinese kool - prei -
spinazie - spruitjes - wittekool - broccoli - zuurkool*

Welke zijn geen kool en passen **niet** in dit rijtje?